

Meslek Bilgisi Derslerinin Öğretmen Adaylarının Profesyonel Gelişimindeki Önemi*

Çiğdem Şahin Taşkın** ve Güney Hacıömeroğlu***

Özet

Bu araştırma öğretmen adaylarının meslek bilgisi dersleri üzerine bakış açılarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmaya Marmara bölgesinde yer alan bir üniversitenin, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği ve Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D. son sınıfında öğrenim gören toplam 72 öğretmen adayı katılmıştır. Bu çalışmada, veriler nitel araştırma yöntemlerinden açık uçlu soru tekniği kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen bulgular, Sınıf Öğretmenliği öğretmen adaylarından 38'inin, Okul Öncesi öğretmenliği öğretmen adaylarından ise 20'sinin meslek bilgisi derslerinin öğretmenlik mesleğine bakış açılarını olumlu yönde etkilediğini ifade ettiklerini göstermektedir. Bununla beraber, bazı öğretmen adayları bu dersleri yeterli bulmadıklarını, bazıları ise derslerin mesleğe bakış açılarını değiştirmediklerini belirtmiştir.

Anahtar Sözcükler: Meslek bilgisi dersleri, öğretmen adayları, öğretmenlik mesleği

Importance of Pedagogy Courses on Preservice Teachers' Professional Development

Abstract

Purpose of this study is to identify preservice teachers' views on pedagogy courses. The study was conducted with seventy-two final year preservice teachers enrolled in elementary and early childhood education programs at a university established in Marmara Region. In this qualitative study, data were collected through open-ended questions. Result of this study revealed that thirty-eight of elementary preservice teachers and twenty early childhood preservice teachers indicated that pedagogy courses had positive impact on their views towards teaching profession. Some preservice teachers indicated that the courses did not change their views about teaching profession.

Key Words: Pedagogy courses, preservice teachers, teaching profession

Giriş

Öğretmen yetiştirmenin eğitimin niteliğini artırmadaki önemi günümüzde herkes tarafından kabul edilmektedir. Öğretmen adaylarının alan eğitimi ve genel kültüre yönelik bilgiler edinmeleri onların nitelikli birer öğretmen olarak yetişmelerinin önkoşulu olmasına rağmen başarılı birer öğretmen olabilmeleri için nasıl öğreteceklerine yönelik bilgiler edinmeleri de gereklidir. Öğretmenlerin bilimsel ve akademik bakımdan kendilerini

geliştirmeleri etkili öğretim için gerekli olmakla beraber yeterli değildir (Açıkgöz, 2003). Çünkü öğretmenler öğretecekleri konu ile ilgili ne kadar çok bilgiye sahip olurlarsa olsunlar öğrencilerine aktaramadıkları takdirde mesleklerinde başarılı olamazlar (Erden, 1999). Bu sebeple, eğitim sistemi içerisinde görev alacak öğretmenlerin, gerek hizmet öncesinde, gerekse hizmet içinde, iyi bir biçimde yetiştirilmeleri, eğitim

* Bu çalışmanın bir kısmı I. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd.Doç.Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Çanakkale. e-posta: csahintaskin@gmail.com,

*** Yrd. Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, OFMA Eğitimi Bölümü, Matematik Eğitimi Anabilim Dalı, Çanakkale. e-posta: guneyh@gmail.com

hizmetlerinin kalitesi yönünden önem taşımaktadır (Şişman, 2001).

Öğretmenlerin mesleki bakımdan nitelikli bir biçimde yetişmeleri öğretimin kalitesini artırır. Şişman (2001) öğretme ve öğrenme sürecinde öğretmene gerekli olan bilgi, beceri ve yeterliklerin hizmete başlamadan kazanılmasının gerektiğini ifade etmektedir. Bu sebeple, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik düşünceleri onların yeterli ve nitelikli birer öğretmen olmalarında önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmen adaylarının profesyonel gelişimlerini tamamlayarak nitelikli birer öğretmen olmalarında eğitim fakültelerinde uygulanan programların, özellikle meslek bilgisi derslerinin, rolü büyüktür. Ayrıca, 1973 yılında yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasasının 43. maddesinde öğretmenlik mesleğinin bir uzmanlık mesleği olduğu vurgulanarak 'öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyonla sağlanır' ifadesi yer almaktadır (Sılay & Gök, 2004).

Meslek bilgisi dersleri, öğretmen adaylarına alan bilgisi derslerinden edinmiş oldukları bilgileri, öğrencilerin gelişim özelliklerini de dikkate alarak, nasıl öğretecekleri ve öğretimin yapılacağı ortamın düzenlenmesi gibi konulara yönelik bilgiler verir (YÖK, 2007). Küçükahmet (2007) öğretmen yetiştirme programlarının *öğretmenlik mesleği* kazandıran programlar olduğunu bu sebeple, öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin titizlikle belirlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Sılay ve Gök (2004) öğrencilerin, öğretmenlik meslek bilgisi derslerinde, program süresince kuramsal derslerde edindikleri bilgileri uygulamalar yoluyla davranışa dönüştürdüklerini, ancak programların kuramsal konulardan ya da uygulamalardan oluşmakla beraber kendi içerisinde de bir bütünlük oluşturduğunu ifade etmektedirler. Dolayısıyla öğrenciler dersler yoluyla öğretim süreçlerine ilişkin bilgi edinirken uygulamalar yoluyla da bu bilgileri davranışa dönüştürme olanağı bulmaktadır.

YÖK-Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme lisans programları yeniden yapılandırılmış, 1998-1999 akademik yılında uygulamaya konulmuştur. Bu yapılandırma kapsamında, meslek bilgisi

derslerinin çoğunluğuna uygulama saatleri konulmuştur. Bununla beraber, bütün öğretmen yetiştirme programlarına öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme, sınıf yönetimi, rehberlik ve bilgisayar dersleri eklenmiştir (YÖK, 2007). Böylelikle, meslek bilgisi derslerinin kredisi yükseltilmiştir. Daha sonra, uygulanan bu programlar gerek Milli Eğitim Bakanlığının ilköğretim programlarında yapmış olduğu değişiklikler sebebiyle gerekse programların aksayan yönlerinin düzeltilmesi ve programların geliştirilmesi amacıyla 2006 yılında güncellenmiştir.

Bu güncelleme sonucunda, öğretmen yetiştirme programları genellikle, %50 alan bilgisi ve becerileri, %30 öğretmenlik meslek bilgisi ve becerileri, %20 genel kültür derslerini içermektedir (YÖK, 2006). Küçükahmet (2007) bu düzenlemenin doğru olduğunu belirtmekle birlikte, belirlenen bu ağırlıkların genel öğretmen yetiştirme programlarındaki muhteva kategorilerinin ağırlığı olduğunu ve bu oranların her kuruma öğretmen yetiştiren programlar için kesin ölçü vermediğini vurgulamaktadır. Bu sebeple, muhteva kategorilerinin ağırlığı belirlenirken öğretmen yetiştirilecek olan okulun kademesi ya da tipi dikkate alınarak öğretmen profilinden beklenenlerin de göz önüne alınması gerektiğini ifade etmektedir.

Konu ile ilgili araştırmalar incelendiğinde, bazı araştırmaların öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sırada aldıkları meslek bilgisi derslerine doğrudan odaklandığı (Jang, 2008; Zhou & Kim, 2010) bazılarının ise meslek bilgisi dersleri kapsamına giren konulara odaklandığı (Calderhead & Robson, 1991; Chalias, Bruno-Meald, Meald, & Bertone, 2010) anlaşılmaktadır. Jang (2008) teknoloji ile öğretim stratejilerinden gözlem ve yazmayı öğretmen eğitimi kapsamında verilen bir meslek bilgisi dersi ile bütünleştirmeyi amaçlamıştır. Zhou ve Kim (2010) ise öğretmen adaylarını birden fazla disiplini içeren bir meslek bilgisi dersi kapsamında, ilköğretim okullarında bütünleştirilmiş programı uygulamaları için hazırlamayı amaçlamışlardır. Calderhead ve Robson (1991) 12 sınıf öğretmeni adayı ile yaptığı araştırmada adayların öğretmen yetiştirme programına kayıt yaptırdıkları sırada öğrenme, öğretme ve program üzerine düşüncelerine odaklanarak bu düşüncelerin öğretmen yetiştirme programına olan tepki ve

yorumlarını nasıl etkilediğini incelemişlerdir. Chalies ve ark. (2010) ise öğretmen adaylarının profesyonel gelişimi kapsamında öğretmenlik uygulaması sırasında edindikleri deneyimlerini kullanabilmeye ilişkin durumlarını incelemişlerdir.

Öğretmen adaylarının farklı meslek bilgisi derslerine yönelik duygu ve düşüncelerini anlamak amacıyla ülkemizde birçok çalışma yapılmıştır (Çetin & Bulut, 2002; Esgin Günder, 2008). Çetin ve Bulut öğretmen adaylarının ve uygulama öğretmenlerinin Fakülte-Okul işbirliği çerçevesinde yürütülen derslere ilişkin görüşlerini incelemişler ve uygulama öğretmeni ve öğrencilerinin uygulamalarda geçen tanımların bilindiği ancak görev, yetki ve sorumluluklar konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, uygulama gruplarının kalabalık olmasının dezavantaj olduğunu ve uygulama öğretmenlerinin görüşlerinin alınması konusunda çalışmalar yapılması gerektiğini vurgulamışlardır. Esgin Günder (2008) öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algılarını tespit etmiş, adayların sınıf yönetimi becerilerini iyi düzeyde olduğu ve öğretim düzeyine göre (3. Sınıf/4. Sınıf) anlamlı şekilde farklılaştığını belirtmiştir. Dağlı (2006) ise eğitim fakültesinin sınıf öğretmenliği ile diğer fakülte ve yüksek okullardan mezun olan ilköğretim okullarının I. kademesinde görev yapan öğretmenlerin, alan bilgisinde olduğu kadar öğretim yöntemleri, ölçme ve değerlendirme gibi meslek bilgisi dersleri kapsamına giren konularda, ilköğretim öğretmenlerinin algılarına göre *pek yeterli* bulunmadığı, okul müdürlerine göre ise kısmen yeterli bulunduğunu belirtmektedir. Ayrıca, Şişman ve Acat (2003) öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin algılarının okullardaki uygulama çalışmalarıyla farklılaşıp farklılaşmadığını ve öğretmenlerin mesleğe ilişkin algıları ile mesleki kıdem arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir.

Konuyla ilgili araştırmalar, öğretmen adaylarının eğitim fakülteleri programlarında yer alan meslek bilgisi derslerine ilişkin bakış açılarının ağırlıklı olarak Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri dikkate alınarak incelendiğini göstermektedir. Bununla beraber, öğretmen adaylarının meslek bilgisi derslerine ilişkin bakış açılarını bütün olarak inceleyen çalışmaların sınırlı olduğu anlaşılmaktadır.

Ancak, meslek bilgisi derslerinin öğretmen adaylarının profesyonel gelişimlerine ne ölçüde katkıda bulunduğunu anlayabilmek için öğretmen adaylarının meslek bilgisi derslerine ilişkin bakış açılarının bütün olarak incelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeple, bu çalışmada öğretmen adaylarının meslek bilgisi derslerine yönelik düşünceleri kendi bakış açılarından hareketle tanımlanacaktır. Böylelikle, bu derslerin etkililiğini artırma konusunda yeni bilgiler edinilecektir. Bu araştırma, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği ve Okul Öncesi son sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının meslek bilgisi derslerine yönelik düşüncelerini belirlemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem

Bir çalışmada kullanılacak yöntemlerin belirlenmesinde araştırmanın amacı önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışma öğretmen adaylarının meslek bilgisi derslerine yönelik düşüncelerine odaklanmaktadır. Araştırmaya katılan kişilerin duygu ve düşüncelerinin öğrenilmesinde nitel araştırma en çok kullanılan yöntemlerden biridir (Patton, 2002; Yıldırım & Şimşek, 2008). Nitel araştırma doğal bir ortamda detaylı betimleme yapılmasına fırsat tanımaktadır (Creswell, 2003). Bu çalışmada öğretmen adaylarının öğrenimleri sırasında aldıkları meslek bilgisi derslerine yönelik düşüncelerini belirlemek amacıyla sorulan açık uçlu sorular yoluyla elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Örneklem

Araştırmaya Marmara bölgesinde yer alan bir üniversitenin, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği ve Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D. son sınıfında öğrenim gören toplam 72 öğretmen adayı katılmıştır. Bu 72 öğretmen adayının 42'si Sınıf Öğretmenliği A.B.D., 30'u ise Okul Öncesi A.B.D. öğrencisidir.

Amaçlı örnekleme farklı durumların adapte edilmesi durumunda ortaya çıkan benzersiz çeşitliliği belirlemek amacıyla kullanılır (Lincoln & Guba, 1985). Wiersma (2000) ise amaçlı örnekleme bilgi açısından zengin durumların derinlemesine incelenmesi olarak ifade etmektedir. Bu sebeple bu araştırmanın örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır (Patton, 2002; Yıldırım & Şimşek, 2008).

Ölçüt örneklemede önceden belirlenmiş bazı kriterlere sahip bütün durumlar değerlendirilerek çalışılır. Bu çalışmada, öğretmen adaylarının meslek bilgisi derslerine ilişkin genel bir bakış açısı sergilemeleri ancak bu derslerin tamamını veya tamamına yakını almaları ile mümkündür. Bu sebepten dolayı, araştırmaya katılan Sınıf Öğretmenliği ve Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D. adaylarının araştırmaya katılmasında bağlı oldukları programın son sınıfında olmaları ölçüt olarak belirlenmiştir.

Yıldırım ve Şimşek (2008, s.115) nitel araştırmalarda elde edilmesi planlanan verinin derinliği ve genişliğinin örneklem büyüklüğü ile genellikle ters orantılı olduğunu belirtir. Bu sebeple, veri miktarı örneklem büyüklüğünü belirlemede önemli bir ilkedir. Bu araştırma, yalnız öğretmen adaylarının öğrenimleri sırasında almış olduğu meslek bilgisi derslerine odaklanmaktadır. Bu dersler Eğitim Bilimine Giriş, Eğitim Psikolojisi, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Ölçme Değerlendirme, Sınıf Yönetimi, Rehberlik, Özel Eğitim, Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi, Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması'ndan oluşur. Bu nedenle, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sayısı fazla tutulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada öğretmen adaylarının meslek bilgisi derslerine yönelik düşünceleri nitel araştırma yöntemlerinden açık uçlu soru tekniği kullanılarak belirlenmiştir. Açık uçlu sorular araştırmacıya konuya ilişkin daha ayrıntılı bilgi edinmede önemli bir esneklik sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Bu sebeple, bu çalışmada öğretmen adaylarının meslek bilgisi derslerine yönelik düşünceleri araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu sorular ile öğrenilmiştir. Yukarıda belirtildiği gibi bu araştırma, öğretmen adaylarının öğrenimleri sırasında almış olduğu meslek bilgisi derslerine ilişkin bakış açılarına odaklanmaktadır. Bu konuya ilişkin genel bir bakış açısı edinmek ve daha sonra yapılacak araştırmalara ışık tutmak amacı ile bu çalışmada örneklem geniş tutulmuştur. Öğretmen adaylarına öğrenimleri sırasında almış oldukları meslek bilgisi derslerinin öğretmenliğe ilişkin düşüncelerini ne ölçüde etkilediğini anlamaya ve bu derslerin adayları mesleğe hazırlamada ne kadar etkili olduğuna

ilişkin düşüncelerini belirlemeye yönelik 2 açık uçlu soru sorulmuştur. Adaylardan bu soruları detaylı bir şekilde açıklamaları istenmiştir.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında, öncelikle araştırmaya katılması planlanan İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği ve Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D. son sınıfında öğrenim gören öğretmen adayları araştırmanın amacına yönelik olarak bilgilendirilmişlerdir. Daha sonra, gönüllü olan öğretmen adaylarına meslek bilgisi derslerine ilişkin düşüncelerini öğrenmek amacıyla hazırlanan açık uçlu araştırma soruları yazılı olarak yanıtlanmak üzere verilmiştir. Öğretmen adayları araştırma sorularını yanıtlamaları için derslerinin olmadığı bir saat ve uygun bir sınıf belirlenmiştir. Veriler 2008–2009 akademik yılı güz yarıyılında toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Öğretmen adaylarının yanıtladığı soruların açık uçlu olması adayların düşüncelerini daha detaylı ifade etmelerine olanak sağlamıştır (Ubuz & Sarı, 2008). Elde edilen veriler araştırmacılar tarafından incelenmiş olup içerik analizi ile çözümlenmiştir. "İçerik analizinde temelde yapılan işlem birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır" (Yıldırım & Şimşek, 2008, s. 227). Bu çalışmada verilerin analizi sırasında öğretmen adaylarının meslek bilgisi derslerine yönelik düşünceleri ortak yönleri esas alınarak verilerden ortaya çıkan kavramlara göre kodlanarak kategorilere ayrılmıştır. Elde edilen bulgular, aralarında neden sonuç ilişkileri kurularak yorumlanmıştır.

Bulgular

Öğretmen adaylarının sorulara vermiş oldukları yanıtlar incelenerek öncelikle kodlar belirlenmiştir. Kodlama verilerde yer alan anlamlı bölümlere isim verilme süreci olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2008) Bu anlamlı bölüm bir sözcük, cümle ya da paragraftan oluşabilir. Verilerin kodlanması sonucunda deneyim kazanma, bilgi edinme, staj gerektiren dersler, teori ve uygulama arasındaki bağ, dersleri yetersiz bulma, Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) gibi kodlara ulaşılmıştır. Verilerden yola çıkarak kodların oluşturulmasına örnek olarak

öğretmen adaylarının aşağıdaki ifadeleri verilebilir: Deneyim kazanma ve bilgi edinme kodları için: *Meslek bilgisi dersleri bana bilgi ve deneyim kazandırdı. SÖ 5*; staj gerektiren dersler kodu için: *Staja gittiğimizde çocuklarla birebir iletişime girdiğimde mesleki tercihimde iyi bir karar verdiğimi anladım. SÖ 30* Analiz sürecinde veriler incelenerek kodlar birbiri ile ilişkilendirilmiştir. Kodlama süreci sonucunda öğretmen adaylarının meslek bilgisi derslerine yönelik düşünceleri *meslek bilgisi derslerinin öğretmen adayının profesyonel gelişimindeki önemi* ve *meslek bilgisi derslerinin işleniş* olarak iki temel kategori altında toplanmıştır. Meslek Bilgisi Derslerinin Öğretmen Adayının Profesyonel Gelişimindeki Önemi kategorisine bağlı olarak Profesyonel Gelişimi Olumlu Yönde Etkilediğini Düşünenler ve Profesyonel Gelişimi Etkilemediğini Düşünenler olmak üzere iki alt kategoriye ulaşılmıştır. Deneyim kazanma ve bilgi edinme gibi kodlar Profesyonel Gelişimi Olumlu Yönde Etkilediğini Düşünenler alt kategorisine bağlı olarak incelenirken teori ve

uygulama arasındaki bağ Profesyonel Gelişimi Etkilemediğini Düşünenler alt kategorisi altında ele alınmıştır. Meslek bilgisi derslerinin işleniş kategorisi altında ise dersleri yetersiz bulma, KPSS gibi kodlar yer almıştır. Öğretmen adayları derslerin işlenişinden kaynaklanan sorunlar olduğunu belirtmişlerdir.

Meslek Bilgisi Derslerinin Profesyonel Gelişimdeki Önemi

Sınıf Öğretmenliği A.B.D.nda öğrenim gören öğretmen adaylarının çoğunluğu meslek bilgisi derslerinin profesyonel gelişimlerini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Bununla beraber, bazı öğretmen adayları bu derslerin mesleğe yönelik düşüncelerini değiştirmediklerini ifade etmişlerdir. Sınıf Öğretmenliği A.B.D.nda öğrenim gören öğretmen adaylarının meslek bilgisi derslerinin profesyonel gelişimlerini olumlu ya da olumsuz etkilediğini gösteren dağılım Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının meslek bilgisi derslerinin profesyonel gelişimindeki önemi üzerine betimsel dağılım

Meslek Bilgisi Derslerinin Profesyonel Gelişimindeki Önemi	f
Profesyonel Gelişimi Olumlu Yönde Etkilediğini Düşünenler	38
Profesyonel Gelişimi Etkilemediğini Düşünenler	4

Birçok öğretmen adayı meslek bilgisi derslerinin profesyonel gelişimlerini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir:

Meslek bilgisi dersleri bana bilgi ve deneyim kazandırdı. SÖ 5

Olumlu yönde etkiledi. Mesleğimi sevdim. SÖ 3

Daha olumlu bakıyorum. Özellikle, bazı hocaların bu konudaki olumlu yaklaşımlarının etkili olduğunu düşünüyorum. SÖ 27

Yukarıdaki öğretmen adayları bu derslerin mesleğe yönelik düşüncelerini olumlu yönde etkilediğini ifade ederek; bu dersler sayesinde bilgi ve deneyim kazandıklarını ve öğretmenlik mesleğini sevdiklerini ifade etmişlerdir. Bununla beraber, SÖ 27 öğretmenlik mesleğine karşı olumlu bakış açısı kazanmada dersi veren öğretim elemanlarının da rolünün olduğunu belirtmektedir. Bir başka öğretmen adayı ise bu derslerde kullanılan öğretim tekniklerinin öğretmen adaylarının

düşüncelerini etkilediğini göstermektedir:

Yaptığımız sunumlarla bu mesleğe yönelik düşüncelerim olumlu bir şekilde etkilendi. SÖ 21

Meslek bilgisi derslerinin profesyonel gelişimlerini olumlu yönde etkilediğini belirten öğretmen adaylarının çoğu okullarda staj yapmalarını gerektiren meslek bilgisi derslerinin düşüncelerini etkilediğini belirtmişlerdir:

Meslek bilgisi dersleri gerçekten iyi birer deneyim ama en büyük deneyim stajdaki deneyim. Bazı şeylerin uygulanmadığını görünce hayal kırıklığına uğruyorsunuz ve moraliniz bozuluyor. SÖ 33

Staja gittiğimizde çocuklarla birebir iletişime girdiğimde mesleki tercihimde iyi bir karar verdiğimi anladım. SÖ 30

Öğretmen adayları yukarıda staj gerektiren meslek bilgisi (Okul deneyimi-Öğretmenlik Uygulaması)

derslerinin bu meslek ile ilgili düşüncelerini olumlu yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının sorulara vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde, adayların staj gerektiren meslek bilgisi derslerini diğer meslek bilgisi derslerinden ayrı olarak değerlendirdikleri ve bu derslerin önemini vurguladıkları görülmektedir.

Bazı öğretmen adayları ise meslek bilgisi derslerinin mesleğe yönelik düşünceleri üzerinde katkısı olmadığını, bu programa başlamadan öğretmenlik mesleği ile ilgili belirli bir bakış açısına sahip olduklarını belirtmişlerdir:

Meslek Bilgisi dersleri bu mesleğe yönelik düşüncelerimi hiçbir şekilde etkilemedi. Zaten öğretmenlik hakkında çok olumlu düşüncelere sahiptim. SÖ16

Çok katkı sağladığını düşünmüyorum. SÖ 23

Öğretmen adayları yukarıda meslek bilgisi derslerinin mesleğe yönelik düşüncelerini etkilemediğini söylemişlerdir. SÖ16 ise öğretmenlik hakkında zaten olumlu bakış açısına

sahip olduğu için bu derslerin onun mesleğe yönelik düşüncelerini etkilemediğini ifade etmiştir. Bu ifade, öğretmen adayının meslek bilgisi derslerini almadan önce öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgisinin bulunduğunu göstermektedir. Bu durumda öğretmen adayının mesleki tercihini bilinçli olarak yaptığı anlaşılmaktadır.

Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D.nda öğrenim gören öğretmen adaylarının sorulara vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının yarısından fazlasının meslek bilgisi derslerinin profesyonel gelişimlerini olumlu yönde etkilediğini ifade ettiği görülmektedir. Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D.nda öğrenim gören öğretmen adaylarının meslek bilgisi derslerinin profesyonel gelişimleri üzerine etkisini gösteren dağılım Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Okul öncesi öğretmenliği öğretmen adaylarının meslek bilgisi derslerinin profesyonel gelişimlerdeki önemi üzerine betimsel dağılım

Meslek Bilgisi Derslerinin Profesyonel Gelişimlerdeki Önemi	f
Profesyonel Gelişimi Olumlu Yönde Etkilediğini Düşünenler	20
Profesyonel Gelişimi Etkilemediğini Düşünenler	10

Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D. öğretmen adaylarının yarısından fazlası meslek bilgisi derslerinin profesyonel gelişimlerini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Mesleğe karşı olan ilgimi daha da arttırdı. OÖ26

Olumlu yönde etkiledi. İstedikim tek bölüm olduğu için. OÖ20

Derslerin uygulamaya dönük olan kısmı tecrübe kazanmamı ve bu bölümü yapıp yapamayacağımı anlamamı sağladı. OÖ9

Kesinlikle olumlu yönde etkiledi. Öğretmenliğe ve okul öncesine olan fikrim tamamen değişti. Tabii ki teorikle gerçek arasında fark var. Gerçekte yaşananlar teoride öğretilmiyor ancak ben halimden memnunum. OÖ15

Öğretmen adaylarının vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde, meslek bilgisi derslerin öğretmen adaylarının profesyonel gelişimlerini olumlu yönde etkilediği anlaşılmaktadır. Bununla beraber, öğretmen adayları uygulama ve teorik arasındaki farkın önemini belirtmişlerdir. OÖ15 almış olduğu meslek bilgisi derslerinin okullardaki uygulamasının farklı olduğunu ifade etmiştir. Öğretmen adaylarından OÖ9 ise meslek bilgisi derslerinin uygulama kısmına değinerek, derslerin uygulamaya yönelik bölümlerinin kendilerine deneyim kazandırdığını vurgulamıştır.

Okul Öncesi A.B.D.nda öğrenim gören öğretmen adaylarının yarısına yakını meslek bilgisi derslerini yeterli olmadığını belirtmişlerdir (Tablo 2):

Öğrenimim sırasında almış olduğum meslek bilgisi derslerinin çok yeterli olduğunu düşünmüyorum. OÖ13

Düşüncelerimi çok da etkilemedi. OÖ4

Meslek bilgisi derslerinin yeterli olduğunu düşünmüyorum. OÖ23

Meslek bilgisi derslerini yeterli bulmayan öğretmen adaylarının konu ile ilgili düşünceleri aşağıda belirtilmiştir:

Teoriyle pratiğin örtüşmediğini gördüm. Burada öğrendiklerimiz, kitaplarda yazılanlar uygulamaya gelince farklılaşıyor. OÖ19

Açıkçası pek faydası olmadı. Düşüncelerimi sadece uygulama dersleri değiştirdi. Çünkü yaşayarak daha iyi öğreniliyor. OÖ28

Öğretmen adaylarının yukarıdaki açıklamaları incelendiğinde, bütün adayların teori-uygulama arasındaki ilişkiyi vurguladığı görülmektedir. Öğretmen adayları, teoride öğrendiklerinin uygulamada yaşadıkları deneyimlerden farklı olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, uygulamalı derslerin daha faydalı olduğunu söylemişlerdir.

Meslek Bilgisi Derslerinin İşlenişi

Sınıf Öğretmenliği öğretmen adaylarından bazıları ise meslek bilgisi derslerinin işlenişinin bu derslere yönelik düşüncelerini etkilemede önemli rol oynadığını belirtmişlerdir. Bununla beraber, bu konuya değinen öğretmen adayları derslerin işlenişinden kaynaklanan sorunların olduğunu belirtmişlerdir:

Bazı meslek bilgisi dersleri tam anlamıyla anlatılmadı. SÖ33

Almış olduğum derslerin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Nedeni ise derslerin işlenişinden kaynaklanıyor. SÖ34

Bir öğretmen adayı ise meslek bilgisi derslerinde öğrendikleri konuların çok azının öğretmenlik mesleğini yaparken işine yarayacağını, bu derslerin KPSS sınavında işe yarayacağını söylemiştir:

Öğrendiğim şeylerin küçük bir parçası mesleğime işe yarayacak, gerisi KPSS'de. SÖ14

Okul Öncesi Öğretmenliği öğretmen adaylarından yalnızca biri meslek bilgisi derslerinin işlenişinin önemli olduğunu belirtmiştir:

Aldığımız derslerin etkili işlenmediğini düşünüyorum. OÖ17

Tartışma

Araştırmadan elde edilen bulgular, Sınıf Öğretmenliği ve Okul Öncesi A.B.D.nda öğrenim gören öğretmen adaylarının çoğunun meslek bilgisi derslerinin profesyonel gelişimlerini olumlu yönde etkilediğini ifade ettiklerini vurgulamaktadır. Bazı öğretmen adayları bu dersleri yeterli bulmadıklarını, bazıları ise derslerin mesleğe bakış açılarını değiştirmede belirtmiştir. Richardson (1996) birçok araştırmacının öğretmen adaylarının öğretmenler hakkında olumlu ve olumsuz belirli bakış açılara sahip olarak öğretmen yetiştirme programlarına geldiklerini belirtmektedir. Ayrıca, adayların sahip oldukları bu bakış açılarının öğretmen yetiştirme programlarına olan yaklaşımlarını etkilediği ifade edilmektedir. Bazı öğretmen adayları, açık uçlu sorulara vermiş oldukları yanıtlar sırasında, bu programa girmeden önce öğretmenlik mesleğine yönelik sahip oldukları düşüncelerin mesleğe yönelik bakış açılarını etkilediğini belirtmişlerdir. Bu sebeple, daha sonra yapılacak çalışmalarda öğretmen adaylarının bağlı buldukları programa girerken öğretmenlik mesleği ile ilgili sahip oldukları görüşlerin belirlenmesi, almış oldukları meslek bilgisi derslerinin adayların profesyonel gelişimlerine ne ölçüde katkıda bulunduğunu anlamamıza faydalı olacaktır.

Öğretmenlik meslek bilgisi derslerini yetersiz bulan öğretmen adayları sorunun derslerin işlenişinden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Yukarıda da belirtildiği gibi, nitelikli öğretmen yetiştirmede meslek bilgisi dersleri önemli bir yer tutmaktadır. Eğitim fakültelerinin yeniden yapılanması kapsamında bu derslerin kredilerinin artırılması ile birlikte bu konuda önemli bir adım atılmıştır. Ayrıca, bu derslerin öğretmen yetiştirme programlarında yer alması kadar etkili ve verimli bir şekilde işlenmesi de adaylara öğretmenlik bilgi ve becerisi kazandırmada ve mesleğe ilişkin olumlu tutum geliştirmelerinde önemlidir (Yüksel, 2009). Dolayısıyla, nitelikli öğretmen yetiştirmede öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin etkili ve verimli bir biçimde işlenmesinin önemi büyüktür. Ekici (2008) öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik tutumları ile öğrenme biçimlerini değerlendirmek amacıyla yapmış olduğu araştırmasında öğretmen adaylarının öğrenme biçimlerinin belirlenerek öğrenme biçimlerine

uygun eğitim ortamlarının sağlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Buna paralel olarak, "öğretim elemanlarının eğitim sürecini öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alacak biçimde organize edebilmekte yetersiz oluşu, eğitim ortamının fiziki yetersizliği, araç-gereçlerin yetersizliği, ders içeriğinin yoğunluğu vb gibi olumsuz faktörlerden dolayı eğitim sürecinin düzenlenmesinde öğretmen adaylarının bireysel farklılıkları yeterince dikkate alınamamaktadır" (Ekici, 2008, s. 113).

Bu sebeple, bu çalışmada elde edilen bulgular ışığında, öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin işlenişinden kaynaklanan sorunlara ilişkin kapsamlı bir araştırma yapılması bu sorunların kaynağına ilişkin bilgi vermekle beraber nitelikli öğretmen yetiştirme konusunda katkı sağlayacaktır.

Ayrıca, hem Sınıf Öğretmenliği A.B.D. hem de Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D. öğretmen adayları teori ile uygulama arasındaki ilişkiyi vurgulayarak hem okulda staj gerektiren dersler sırasındaki hem de diğer meslek bilgisi derslerindeki uygulamaların profesyonel gelişmelerini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Küçükahmet (2007) 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. Maddesine dikkati çekerek öğretmenlik mesleğinin özel mesleki yeterlilik gerektirdiğini vurgulamıştır. Bu yeterliliği sağlamada önemli yeri olan meslek bilgisi öğretmenin bildiği konuyu nasıl öğreteceğini bilmesi olarak tanımlanır (Erden,

1999). Birçok araştırmacı öğretmenin bir konuyu çok iyi bilmesinin başarılı bir öğretim için yeterli olmadığını ifade etmektedir (Erden, 1999; Yüksel, 2009). Bununla beraber, yukarıda da belirtildiği gibi, öğretmen adaylarının alan bilgisi derslerinden edinmiş oldukları bilgileri, nasıl öğreteceklerine ilişkin bilgiler veren meslek bilgisi derslerinden edindikleri teorik bilgileri uygulama faaliyetleriyle birleştirilmesi gerekir (Küçükahmet 2003). Öğretmen adayları, meslek bilgisi dersleri sırasında edinmiş oldukları teorik bilgileri; Okul Deneyimi, Öğretmenlik Uygulaması ve diğer meslek bilgisi derslerinin uygulama bölümleri kapsamında gözleme ve uygulama olanağı bulmaktadırlar. Bu durum, öğretmen adaylarının teori ile uygulama arasında bağ kurmalarına yardımcı olarak mesleğe yönelik deneyim kazanmalarını sağlar. Bu açıklamaya benzer olarak, Şirin ve Cesur (2008) öğretmen adaylarının öğrenimleri sırasında aldıkları genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisine yönelik eğitimden sonra, kazandıkları bilgi, tutum ve alışkanlıkların davranış haline dönüştürülmesinin ve uygulanabilir yeterliliğe kavuşturulmasının öğretmenlik uygulama çalışmalarında sağlandığını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının konu ile ilgili görüşleri doğrultusunda; meslek bilgisi derslerinde teorik kısımların uygulamada nasıl kullanıldığına yönelik etkinliklere daha çok yer verilmesi durumunda, teori ile uygulama arasındaki bağın güçleneceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2003). *Etkili öğrenme ve öğretme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Calderhead, J., & Robson, M. (1991). Images of teaching: Student teachers' early conceptions of classroom practice. *Teaching and Teacher Education*, 7(1), 1-8.
- Chalies S, Bruno-Meard, F., Meard, J., & Bertone, S. (2010). Training preservice teachers rapidly: The need to articulate the training given by university supervisors and cooperating teachers. *Teaching and Teacher Education*, 26(4), 767-774.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed method approaches*. London: Sage Publications, Inc.
- Çetin, Ö. F., & Bulut, H. (2002). Okul deneyimi I, II ve öğretmenlik uygulaması derslerinin uygulama öğretmenleri ve öğretmen adayları tarafından değerlendirilmesinin incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 69-75.

- Dağlı, A. (2006). 2547 Sayılı yüksek öğretim kanunu ve öğretmen yetiştiren kurumların üniversitelere devredilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 44–53.
- Ekici, G. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik tutumları ile öğrenme biçimlerinin değerlendirilmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 111–132.
- Erden, M. (1999). Öğretmenlik mesleğine giriş, Ankara: Alkım Yayınları.
- Esgin Günder, E. (2008). Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerini algılama düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından belirlenmesi. XVII. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*. Kocaeli: Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Jang, S. J. (2008). The effects of integrating technology, observation and writing into a teacher education method course. *Computers & Education*, 50(3), 853–865.
- Küçükahmet, L. (2003). Bir meslek olarak öğretmenlik. L. Küçükahmet, Ş.Ö. Külahoğlu, T. Çalık, G. Topses, A. F. Öksüzoğlu, & A. Korkmaz (Eds.), *Öğretmenlik mesleğine giriş* (ss.1–25) Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Küçükahmet, L. (2007). 2006–2007 Öğretim Yılında Uygulanmaya Başlayan Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarının Değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 203–218.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Newbury Park, CA: Sage Publications, Inc.
- Patton, M.Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- Richardson, V. (1996). The roles of attitudes and beliefs in learning to teach. J. Sikula, T. J. Buttery, & E. Guyton (Eds.), *Handbook of research on teacher education* (pp. 102–119). New York: Macmillan.
- Sılay, İ., & Gök, S. (2004). Öğretmen adaylarının uygulama okullarında karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunları gidermek amacıyla hazırlanan öneriler üzerine bir çalışma. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Şirin, E. F., & Cesur, K. (2008). Beden eğitimi öğretmen adaylarının alan bilgisi ve öğretmenlik meslek dersleri ile öğretmenlik uygulaması dersi başarıları arasındaki ilişki. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 10(1), 1–10.
- Şişman, M. (2001). Öğretmenliğe giriş. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Şişman, M., & Acat, M.B. (2003). Öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmenlik mesleğinin algılanmasındaki etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 235–250.
- Ubuz, B., & Sarı, S. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 113–119.
- Wiersma, W. (2000). *Research methods in education: An introduction* (7th ed.). Massachusetts: Allyn & Bacon.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksek Öğretim Kurumu (2006). Yeni Programlar Hakkında Açıklama. http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/programlar_icerikler.htm 15.12.2008.
- Yüksek Öğretim Kurumu (2007). Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri. (1982–2007). Ankara: Temmuz, 2007.
- Yüksel, S. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik meslek bilgisi derslerine ilişkin görüşleri, *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(1), 435–455.
- Zhou, G., & Kim, J. (2010). Impact of an integrated methods course on preservice teachers' perspectives of curriculum integration and faculty instructors' professional growth, *Canadian Journal of Science Mathematics and Technology Education*. 10(2), 123–138.

Summary

Introduction

Teachers' training is one of the essential components for improving educational quality. Pedagogy courses that preservice teachers are enrolled in teacher education programs help them to enhance classroom environment as well as to teach the information they gain through the courses of subject teaching. Current literature revealed that preservice teachers' views towards teaching profession is a crucial aspect for helping them to be qualified teachers. Therefore, this research study aims to explore preservice teachers' views on pedagogy courses.

Methodology

Research aims take an important place of choosing an appropriate approach. This research study explores preservice teachers' views on pedagogy courses. Therefore, qualitative research approach was utilized in this study. Data were collected from a university established in Marmara Region in Turkey. 42 final year preservice teachers from primary education department and 30 final year preservice teachers from early childhood education department of a faculty of education were participated in this study. Researchers used open-ended questioning strategy to understand preservice teachers' views on pedagogy courses. Open-ended questions helped researchers to have detailed information about participants. In the first phase of the data collection process, preservice teachers of primary and early childhood departments were given information about purpose of the research study. Then, the volunteered preservice teachers were participated the research. They were asked to respond to open-ended questions prepared by researchers. Data were collected in the 2008–2009 academic year.

Findings

Two categories emerged through the data analysis: Influence of pedagogy courses on preservice teachers' professional development and the ways of teaching the pedagogy courses. Many of the preservice teachers of primary education claimed that pedagogy courses influenced their

professional development in a positive way. They stated that they gain experience about teaching as well as knowledge. Besides, one of the preservice teachers indicated that the lecturers who teach pedagogy courses also play an important role of influencing their views about these courses. Preservice teachers of primary education also claimed that pedagogy courses including school practice take a crucial role in terms of shaping their views of pedagogy courses and teaching profession. Many of the preservice teachers of early childhood education also claimed that pedagogy courses influenced their professional development positively. Even though preservice teachers stated that pedagogy courses enabled them to gain experience in teaching, many of them also indicated that through these courses they realized there are differences between the theory about teaching-learning process and practice. Both preservice teachers of primary and early childhood education departments stated that the way of teaching the pedagogy courses is essential. Some of the preservice teachers indicated that the courses are taught inadequately. After graduation preservice teachers also indicated that they have to take an exam called Public Employee Selection Examination (KPSS) in order to start working as a teacher. They thought the information they gain from pedagogy courses would mostly be utilized in this exam.

Discussion

Most of the preservice teachers of primary and early childhood education claimed that pedagogy courses influenced their professional development positively. However, some of them indicated that the courses are taught inadequately. Some preservice teachers also stated that they already have a positive view about teaching profession before they enroll the programme. Therefore, understanding preservice teachers' views about teaching profession when they enrol the programme will help researchers as well as teacher educators to reveal in a detailed way to the extent pedagogy courses influence their professional development.